

Participatiewet: Een generatie jongeren met een beperking komt langs de kant te staan

De Participatiewet heeft op meerdere vlakken de situatie voor mensen met een beperking verslechterd. De bestaanszekerheid is afgenomen en de inkomenspositie is verzwakt. De conclusies van de eindevaluatie van het SCP over de Participatiewet sluiten aan bij de standpunten die Ieder(in) uitdraagt. Het beleid is in strijd met het VN-verdrag Handicap. Dit verdrag is de leidraad om een goed werkende arbeidsmarkt én samenleving te creëren die de talenten van iedereen ten volste benut.

Ieder(in) wil drie punten naar voren brengen:

1. Bestaanszekerheid gaat met Participatiewet achteruit

Wanneer je naar vermogen werkt, moet je tenminste het Wettelijk Minimum Loon kunnen verdienen. Ieder(in) ziet inclusietoeslag als oplossing.

2. Talent wordt onvoldoende benut met de Participatiewet

Ieder(in) pleit onder meer voor onafhankelijke cliëntondersteuning.

3. Stelsel wordt versnipperd en onsamenvattend behandeld

Kijk naar de onderlinge samenhang tussen passend aanbod, de participatiewet en de Wajong harmonisatie. Kom tot een optimaal beleid op basis van een inclusieve visie die in lijn is met het VN-verdrag Handicap.

1. Bestaanszekerheid gaat met Participatiewet achteruit

Ieder(in) mist in de Participatiewet een visie op de inclusieve arbeidsmarkt en het perspectief voor mensen met een beperking. Nederland heeft het VN-verdrag Handicap bekrachtigd en zo gelijkwaardigheid voor burgers met een handicap als uitgangspunt genomen. Mensen met een beperking moeten net als iedereen de mogelijkheid hebben om een bestaan op te bouwen, te kunnen sparen voor een huis, vakantie of trouwerij. Het borgen en verbeteren van de bestaanszekerheid staat in het VN-verdrag Handicap. Dit ligt voor veel mensen met een beperking buiten handbereik, ook al werk je volledig naar vermogen. Bestaanszekerheid gaat met de Participatiewet achteruit. Dit wordt bijvoorbeeld zichtbaar in een infographic¹ van Humanitas. De uitgelichte alleenstaande jongeren (uit Enschede) komen in het huishoudboekje altijd op een negatief saldo uit. Ongeacht of je nu werkt, studeert of geen van beiden. Hierin is nog geen sprake van extra zorgkosten als gevolg van een beperking.

¹ <https://humanitasonderdak.nl/wp-content/uploads/2020/02/Infographic-geheel.pdf>

De beperkte toename van werkkansen voor jonggehandicapten die wordt benoemd in het rapport zijn veelal deeltijdbanen en tijdelijke contracten. Dit brengt zeer beperkte financiële voordelen met zich mee. Bovendien neemt de onzekerheid toe door de complexiteit van inkomensstromen.

Ieder(in) vindt dat wanneer je naar vermogen werkt, je tenminste het Wettelijk Minimum Loon moet kunnen verdienen. Ieder(in) ziet inclusietoeslag als oplossing², waarin de werkgever rechtstreeks een toeslag krijgt toegekend als hij een werknemer met een urenbeperking in dienst neemt en houdt. Als mensen naar vermogen werken denken wij aan een toeslag tot minimumloon. Dus als iemand met een urenbeperking maximaal 25 uur kan werken en ook daadwerkelijk 25 uur werkt, dan beschouwen we dit als fulltime werk. Prikkel om meer te gaan werken zijn immers niet van toepassing. In dat geval stellen wij voor de inkomensaanvulling via een toeslag te regelen en niet via de vrijlatingsregeling van de Participatiewet.

Nederland moet een land worden waar iedereen gelijkwaardige kansen krijgt voor het werken aan een bestaan mét perspectief.

2. Talent wordt onvoldoende benut met de Participatiewet

Het SCP rapport laat zien dat veel mensen onverminderd langs de kant blijven staan. Een gemiste kans voor werkgevers: onderzoek uit Amerika toont aan dat inclusievere organisaties vaak meer winstgevend zijn.³ Een gemiste kans voor de Nederlandse economie: er is een grote vraag naar nieuw talent op de krappe arbeidsmarkt.

Onafhankelijke cliëntondersteuning

De grote verschillen in de uitvoeringspraktijk van gemeenten zijn onwenselijk. Dit vraagt om een passende oplossing, die recht doet aan de vraag om maatwerk te leveren, maar tegelijkertijd wel kwaliteitseisen stelt. Een goede eerste stap is het actief informeren en beschikbaar stellen van onafhankelijke cliëntondersteuning op het thema werk en inkomen, conform de Wmo 2015.

Meer structurele ondersteuning

Professionele arbeidstoeleiding is van groot belang om, vanuit intrinsieke motivatie, mensen aan het werk te helpen. Dit is een belangrijke voorspeller voor het duurzaam vinden van een baan. De Commissie Borstlap beveelt aan te investeren in professionals die weten hoe ze talenten van mensen tot volle bloei kunnen laten komen. De professionals hebben daarbij ook de ruimte nodig om dat volop te ondersteunen.⁴

² <https://iederin.nl/de-participatiewet-werkt-niet-meer-kabinet-grijp-in/>

³ https://www.accenture.com/t20181029T185446Z_w_us-en_acnmedia/PDF-89/Accenture-Disability-Inclusion-Research-Report.pdf

⁴ Commissie Regulering van Werk (2020). In wat voor land willen wij werken? p. 82

Veel succesvolle voorzieningen zoals de jobcoach zijn slechts tijdelijk beschikbaar, terwijl een beperking niet verdwijnt. Door structurele ondersteuning te bieden wordt het talent beter benut.

Voorzieningen en instrumenten

De snelle levering van voorzieningen en instrumenten is eveneens van belang om als werkzoekende een gelijke kans te krijgen. Zowel werkgever als werknemer en werkzoekende zijn echter onvoldoende geïnformeerd over hun rechten en mogelijkheden. Het regelen van voorzieningen neemt vaak veel tijd in beslag.

3. Stelsel wordt versnipperd en onsamenhangend behandeld

Er zijn op dit moment veel ontwikkelingen die invloed hebben op het leven van mensen met een arbeidsbeperking. Elke regeling wordt apart voorgelegd, terwijl de regelingen en de mensen die er mee te maken hebben deel uitmaken van dezelfde, complexe maatschappij. Beleid voor een inclusieve arbeidsmarkt moet daarom als geheel worden overzien en beoordeeld.

Behandeling in de Tweede Kamer

Met enige verbazing zien wij hoe de afgelopen maanden de volgende nauw samenhangende thema's de revue passeren in de Tweede Kamer:

- De Commissie Regulering van Werk (Borstlap)
- Breed Offensief & Sijmpel Switchen
- Wajong Harmonisatie
- Passend aanbod in de Participatiewet
- Leven Lang Leren

Deze regelingen kunnen niet afzonderlijk worden beoordeeld. Zeker niet in het tempo waarmee deze complexe thema's worden behandeld.

Maak gebruik van de onderlinge samenhang tussen passend aanbod, de participatiewet en de Wajong harmonisatie. Kom tot een optimaal beleid op basis van een inclusieve visie die in lijn is met het VN-verdrag Handicap en Sustainable Development Goals. Alleen als de politiek zich op basis van deze afspraken een inclusieve visie tot doel stelt, kan voorkomen worden dat een generatie van jongeren met een beperking langs de kant komt te staan en blijft staan.